

**Posudek bakalářské práce „*Fiabe teatrali*“ Carla Gozziho,
kterou předložila Jana Hendrychová
na oboru italianistika, ÚRS FFUK v Praze, červen 2013**

Hned úvodem chci ocenit volbu tématu práce: korpus textů *Fiabe teatrali* Carla Gozziho ani sekundární prameny k tomuto tématu nejsou zrovna snadno dostupné, Jana Hendrychová si tedy práci rozhodně neusnadnila a poctivě si dohledala a opatřila kvalitní primární a sekundární literaturu.

Také zpracování tématu považuji za poměrně zdařilé. Práce má přehlednou strukturu, faktografická část představuje autora a zasazuje jej do historicko-kulturního kontextu Benátek, samostatná kapitola je věnována divadelní polemice mezi autory Goldonim, Chiarim a Gozzim, která vrcholí právě na začátku šedesátých let 18. století, kdy Carlo Gozzi píše a uvádí na scénu své divadelní pohádky, a utichá následným Goldonihod odchodem do Francie v roce 1763, třebaže Gozziho pohádková produkce pak ještě pokračuje. Třebaže obecně, z dnešního hlediska, jsou vnímáni jako hlavní protagonisté polemiky Goldoni a Gozzi, bylo by třeba více zdůraznit, že dlouhodobými rivaly soupeřícími o náklonnost benátského publika byli tehdy Goldoni a Chiari. Gozzi vstupuje do debaty až se značným zpožděním a na benátských jevištích se pak s Goldonim de facto střídá, tj. zazáří ve chvíli, kdy se Goldoni už pomalu loučí. Jana Hendrychová nicméně rekapituluje vývoj polemiky přehledně, i když se občas neubrání jistým zjednodušením. Např. když v Gozzim spatřuje zastánce italské tradice a Goldonihod hodnotí jako umělce přístupného francouzským vlivům. Zde by bylo třeba nejprve upřesnit, co konkrétně je ona „italská tradice“ a jak ji autorka práce vymezuje, zda má na mysli divadlo, literaturu či obecně kulturní sféru. Není sporu o tom, že Gozzi pracuje s motivy a postavami, jež se více než v tradiční „lidové“ pohádce (inspirace Basileho souborem pohádek je u *Třech pomerančů* přefiltrována regionální slovesnou tradicí) objevují v komicko-alegorických skladbách (např. u Ariosto) a že čerpá i z burleskní poezie (Berni, i když v jeho případě se větší vliv projevil v tvorbě Carlova bratra Gaspara). Lze však tyto prameny označit v rámci italské literatury za „tradiční“? A co linie komicko-realistická,

kteřá má k burleskní mnohem blíž (někdy dokonce bývají oba termíny zaměňovány): z ní nenajdeme u Goldoniho nic? A nenašel by se v Goldoniho hrách vliv boccacciovské novely? Chci jen naznačit, že z čistě literárního hlediska jsou dědici italských literárních tradic oba dramatici a že Gozzi, který se pokoušel slavného rivala zdiskreditovat všemožnými způsoby, Goldoniho nebezpečné, revoluční „cizáctví“ spíš uměle vytvářel a živil.

Výběr čtyř analyzovaných textů považuji za dostatečně reprezentativní, čtenář práce si skutečně může udělat představu o Gozziho fiabách. Analýzy jsou sice spíše deskriptivní povahy, ale jsou provedeny pečlivě, působí jednotně. Nerozumím jen poznámce na str. 40, podle níž používá právnícké formule Morgana. Ty podle mě používá naopak Celio. Kladně hodnotím i zařazení kapitoly o recepci her v Itálii i zahraničí, lze bezpečně vyzorovat, ve kterých obdobích Gozziho divadlo – založené na alegorických, symbolických prvcích, na obraznosti, na okouzlení zázračnem a na rezignaci na logickou výstavbu příběhu či psychologickou hloubku a věrohodnost charakterů – rezonovalo s uměleckým vkusem doby (romantismus, historické avantgardy...). Nesporně zajímavým rysem těchto Gozziho děl je skloubení mimořádně novátorské formy a konzervativního obsahu, tedy skutečnost, že Gozzi ve snaze hájit divadelní tradici commedie dell'arte a morální hodnoty „starého dobrého světa“ vytvořil dramatická díla, která pak byla s odstupem času vnímána jako na svou dobu příliš „pokroková“ (z estetického a formálního hlediska). V práci je na tento rozpor poukázáno, ale hlouběji reflektován není. Což v případě bakalářské práce nelze považovat za nedostatek, jenom by mě zajímalo, co o tom autorka soudí.

Slabší stránkou práce je bohužel její nevyrovnaná stylistická úroveň a chyby v překladech z italštiny. Občas se vyskytnou i terminologické „nejasnosti“. Např. na s.19 autorka uvádí, že „inspirací bylo pro Gozziho melodrama, ze kterého si „vypůjčil“ divadelní techniku, která byla nutná pro zobrazení zázračna.“ A dále že pro něj byla nepostradatelnou složkou představení hudba „jež je pro melodrama charakteristická“. Pokud má na mysli italský termín „melodramma“, je to de facto dobové označení pro operu (Metastasio tak začal nazývat svá libreta, tedy texty určené ke zhudebnění, ale termín se pak rozšířil na celou scénickou realizaci). Zdůrazňovat, že pro melodrama je charakteristická hudba, je nesmysl, je to jeho nedílná součást. Dále mi není jasné, zda je onou „divadelní technikou“ míněna nějaká specifická technika, či divadelní technika obecně, ale to by nedávalo smysl, bavíme se přece o dramatických textech, které jsou bez inscenace „neúplné“.

Z překladových a stylistických přehmatů upozorňuji jen namátkou na: záměnu významu módní a moderní. Italské „alla moda“ je módní, nikoli moderní, Chiari nebyl „hlasatelem *moderních* názorů“ (str. 17), „follie della moda“ jsou spíše „bláznivé módní výstřelky“ než „moderní hlouposti“ (str. 20). Hry měly spíše „uměleckou“ než „artistickou“ sílu (str. 18). Dost krkolomně zní v češtině „dramaturgická potenciálnost magie“, asi to měla být „dramatická působivost kouzel“. Je rozdíl mezi „být na vrcholu“ a „vrcholit“, zvláště když je řeč o rivalitě (str. 22). V úryvku na s. 23 není šťastný překlad přezdívek „Originale“ a „Saccheggio“ jako „původce“ a „plenitel“. Originale se vztahuje k původnosti, originalnosti tvorby, Saccheggio spíše k „vykrádání“ děl druhých autorů. První vydání (nikoli prvotina) *Fiabe teatrali* asi nevyšlo roku 1722 (str. 31), spíše než „divadlo Weimar“ (str.32) říkáme divadlo ve Výmaru, *Tří pomeranče* přeložila do češtiny Kateřina Bohadlová (nikoli Bohdalová, s. 33), princ Kalaf byl z Astrachaně (nikoli Astrachaňu, s. 47). Pozor na pravopisné chyby: pravidla nesloužili (s. 2), masky se proměňovali (s. 45). Také bych nepoužívala výraz „plebs“ ve významu „lid“ (opakuje se vícekrát), pokud bylo záměrem zdůraznit Gozziho společenskou povýšenost, bylo by lepší psát výraz kurzivou.

Závěrem: Práci Jany Hendrychové považuji za zdařile pojatou, materiálově bohatou, bohužel po stylistické stránce nedotaženou a nepozornou. K obhajobě ji samozřejmě doporučuji a hodnotím ji známkou velmi dobře.

V Praze dne 11/6/2013

PhDr. Alice Flemrová
oponentka